

Taipalsaaren koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma 1.1.2019 alkaen.

TAIPALSAARI

Sisällys

1	Iltapäivätoiminnan arvopohja, toiminta-ajatus ja tavoitteet	3
2	Toiminnan järjestäminen	3
2.1	Toimintapaikat ja toiminta-aika	4
2.2	Toimintaan hakeminen ja toiminnasta tiedottaminen	4
2.3	Toiminnan laajuus ja lapsiryhmän koko	5
2.4	Toimintamaksu	5
2.5	Kulkemisen ja kuljetusten järjestäminen	5
2.6	Turvallisuus ja pelastussuunnitelma	5
2.7	Vakuutusasiat	6
3	Iltapäivätoiminnan kasvatusyhteistyö ja tiedonkulku eri toimijoiden kesken	6
3.1	Kasvatusyhteistyön toteuttaminen Taipalsaarella	6
3.2	Moniammatillinen oppilashuoltotyö	6
3.3	Salassa pidettävien tietojen käsittely ja välittäminen	7
4	Toiminnan tavoitteet ja suunnittelu	7
4.1	Ohjaajan rooli iltapäivätoiminnassa	8
4.2	Sisällölliset painoalueet	8
4.2.1	Eettinen kasvu ja yhdenvertaisuus	8
4.2.2	Hyvinvoinnin, tunne-elämän, ja sosiaalisenkehityksen tukeminen	9
4.2.3	Lapsen koulutyön tukeminen	9
4.2.4	Leikki iltapäivätoiminnassa	10
4.2.5	Mediakasvatus iltapäivätoiminnassa	10
4.2.7	Kestävä kehitys-ajattelu iltapäivätoiminnassa	11
5	Aamu- ja iltapäivätoiminta yleisen, tehostetun ja erityisen tuen aikana ja yhteistyö toiminnan järjestämisessä Taipalsaarella	11
6	Toiminnan seuranta ja arviointi	11

TAIPALSAARI

Johdanto

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain mukaista perusopetuksen oppilaille suunnattua ohjattua toimintaa. Taipalsaaren kunta vastaa perusopetuksen koululaisten Iltapäivätoiminnasta ja tuottaa palvelun itse. Iltapäivätoimintaa tarjotaan peruskoulun 1. ja 2. luokan oppilaille, se on osapäiväistä ja riippuvaista lasten koulun päättymisajoista. Taipalsaarella ei järjestetä perusopetuslaissa mainittua aamupäivätoimintaa, muutoin kuin niille oppilaille, joilla on perusopetuslain mukainen päätös erityisestä tuesta ja/tai joilla on Eksote:n vammaispalveluiden määrittelemä erityishuolto-ohjelma. Tässä suunnitelmassa käytetään tämän vuoksi yleisesti ilmaisua iltapäivätoiminta, koska aamupäivätoiminta on yksilökohtaista asiakastyötä.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteista, tavoitteista ja toimintaperiaatteista säädetään perusopetuslain (628/1998) 8a luvussa. Tämä toimintasuunnitelma on tehty tukemaan Taipalsaaren kunnan perusopetuslain mukaisen iltapäivätoiminnan toteuttamista.

Toimintasuunnitelmasta on luettavissa toiminnan järjestämisen kannalta oleelliset periaatteet ja linjaukset. Paikallisesti on huomioitu myös varhaiskasvatussuunnitelmaan, esiopetussuunnitelmaan ja perusopetuksen opetussuunnitelmaan liittyviä näkökulmia. Iltapäivätoimintaryhmät laativat lisäksi vuosittaisen toimintapaikkakohtaisen toimintasuunnitelman tämän toimintasuunnitelman ja Opetushallituksen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden 2011 pohjalta. (Määräykset ja ohjeet 2011:1)

Iltapäivätoimintaan osallistuminen on vapaaehtoisuuteen perustuvaa ja lapsi ei siten ole oppilaan roolissa. Tämän vuoksi tässä suunnitelmassa käytetään aamu- ja iltapäivätoiminnassa olevasta perusopetuksen oppilaasta nimitystä lapsi. Kun viitataan perusopetuksessa määriteltyyn oppimisen ja koulunkäynnin tukeen lapsesta käytetään oppilas-nimitystä. Tukea tarvitsevien lasten aamu- ja iltapäivätoimintaan liittyvistä asioista kerrotaan omassa luvussaan 5.

Taipalsaarella 21.11.2018
sivistysjohtaja

1 Iltapäivätoiminnan arvopohja, toiminta-ajatus ja tavoitteet

Taipalsaarella koululaisten iltapäivätoiminnan toiminta-ajatuksena on tarjota turvallinen ja laadukas koulupäivänjälkeinen aika niille lapsille, joiden vanhemmat ovat työssä ja muodostaa heidän päivästänsä tasapainoinen kokonaisuus yhdessä koulupäivän kanssa.

Koululaisten iltapäivätoiminnan arvopohja perustuu valtakunnallisiin perusopetuksen arvoihin, jotka ovat perusopetussuunnitelman 2014 mukaan

- Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen
- Ihmisyys, tasa-arvo ja demokratia
- Kulttuurinen moninaisuus rikkautena
- Kestävän elämäntavan välttämättömyys

(Perusopetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96)

Iltapäivätoiminta tarjoaa mahdollisuuden osallistua järjestettyyn vapaa-ajan toimintaan. Toiminnan ominaispiirteitä ovat vapaaehtoisuus, monipuolisuus sekä tarvelähtöisyys. Toiminta on osapäiväistä sekä riippuvaista lasten koulun päättymisajoista. Iltapäivätoiminta edistää oppilaiden välisiä keskinäisiä suhteita, kouluviihtyvyyttä ja kouluhyvinvointia sekä tukee koulutyötä. Toiminta on osa kouluyhteisöä, lapsen päivittäistä toimintaympäristöä ja sitä toteutetaan siinä perusopetuyksikössä, jossa oppilas on kirjoilla.

2 Toiminnan järjestäminen

Taipalsaaren koululaisten iltapäivätoiminta kuuluu sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alaisuuteen. Kunnan hallintosäännön mukaan sivistys- ja hyvinvointilautakunta hyväksyy eri toimintojen sisällölliset kuntatason suunnitelmat ja vastaa palveluiden järjestämisen laajuudesta.

Koululaisten iltapäivätoiminta on osa perusopetuksen tehtäväaluetta. Sivistysjohtaja vastaa yhdessä koulujen rehtoreiden kanssa toiminnan koordinoinnista.

Lapsen ja hänen perheensä hyvinvoinnin turvaamisen edellytykset iltapäivätoiminnassa toteutuvat kun

- lapsi saa toimia terveellisessä ja turvallisessa ympäristössä ammattitaitoisen ohjaajan valvonnassa
- lapsi saa terveellisen välipalan ja riittävästi lepoa
- toimintaympäristö on virikkeellinen mutta rauhallinen
- lapsella on tuttu ja huolehtiva aikuinen ja hän tulee kuulluksi, nähdyksi, huomatuksi ja arvostetuksi omana persoonanaan
- lapsi tuntee kuuluvansa ryhmään
- lapsi kokee osallistumisen iloa ja onnistumisen kokemuksia
- lapsi saa hyväksyntää ja tukea omalle ainutkertaiselle kehitykselleen
- lapsi saa edellytyksiä ymmärtää maailmaa: aikaa ja tilaa toimia, tietoa ja kannustusta (Salmi ym. 2012)

TAIPALSAARI

2.1 Toimintapaikat ja toiminta-aika

Taipalsaarella toimintaa järjestetään lapselle siinä perusopetusyksikössä, jossa lapsi käy koulua arkikoulupäivinä ma-pe klo 11:00–16:30. Taipalsaarella iltapäivätoiminnan laajuudesta päättää sivistys- ja hyvinvointilautakunta vahvistamalla vuosittain toimintaryhmät ja henkilöstörakenteen.

Iltapäivätoiminnassa noudatetaan koulujen lukuvuoden aloitus- ja päättymispäiviä. Todistustenjakona iltapäivätoimintaa ei järjestetä. Koulujen loma-aikoina (syys-, joulun- ja talviloma) toimintaa ei järjestetä. Erityishuolto-ohjelmaan kuuluville oppilaille syys- joulun- ja hiihtoloma-ajan toiminnan järjestää pääsääntöisesti Eksote:n kehitysvammahuolto. Kesäkuun toiminnan järjestää kunta ostopalveluna Eksotelta. Iltapäivätoiminta voidaan pitää suljettuna mm. henkilöstön koulutusten vuoksi 1-2 päivää lukuvuoden aikana. Huoltajille ilmoitetaan kaksi viikkoa aiemmin jos toimintaa ei jonakin päivänä järjestetä.

Iltapäivätoiminta järjestetään Taipalsaarella koulujen tiloissa tai päiväkodin tiloissa. Jokaisella ryhmällä on käytettävissään sekä sisä- että ulkotiloja ja koulujen liikuntasalivuoroja. Jokaisessa toimipaikassa on turvallisuus- ja pelastussuunnitelma, joka on joko lähikoulun tai lähipäiväkodin kanssa yhteinen. Kunta vastaa toimitilojen ja käytettävissä olevien välineiden turvallisuudesta, tarkoituksenmukaisuudesta ja sopevuudesta iltapäivätoiminnan tarkoituksiin ja huomioi toiminnan tarpeet toimitilojen käyttöä, korjausta suunnitellessa.

2.2 Toimintaan hakeminen ja toiminnasta tiedottaminen

Toimintaan haetaan vuosittain perusopetuksen yleisenä hakuaikana joko sähköisesti asiakasjärjestelmän kautta tai paperilomakkeella. Hakuajasta tiedotetaan paikallislehdessä ja kunnan verkkosivustolla. Päätökset seuraavan toimintakauden ryhmistä tehdään viimeistään toukokuun loppuun mennessä.

Lapsella ja lapsen huoltajalla ei ole subjektiivista oikeutta saada perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan palveluita. Kunta päättää vuosittain, kuinka monta lasta voi osallistua toimintaan ja missä laajuudessa toimintaa järjestetään kullekin oppilasryhmälle. Tavoitteena on, että paikka voidaan myöntää kaikille, jotka sitä tarvitsevat ja jotka kuuluvat iltapäivätoiminnan piiriin.

Iltapäiväkerhot on ensisijaisesti tarkoitettu peruskoulun luokkien 1–2 oppilaille ja muiden luokkien oppilaille, joille on tehty päätös erityisestä tuesta. Lapset valitaan iltapäiväkerhoon hakuajan sisällä toimitettujen hakemusten perusteella. Jos kaikille hakijoille ei löydy paikkaa, paikat arvotaan kriteerien perusteella tasaveroisiksi arvioitujen hakemusten kesken.

Paikat jaetaan seuraavin perustein:

1. ensimmäisen vuosiluokan oppilaat
2. toisen vuosiluokan oppilaat, joilla on erityistarpeita
3. muut toisen vuosiluokan oppilaat
4. vanhemmat koululaiset

Toisen vuosiluokan oppilaiden erityistarpeisiin lasketaan muun muassa, että:

- vanhemmalla on asiantuntijalausunto iltapäivätoiminnan tarpeesta
- vanhempi on yksinhuoltaja
- vanhemmat/vanhempi on ansiotyössä tai opiskelee toisella paikkakunnalla

TAIPALSAARI

2.3 Toiminnan laajuus ja lapsiryhmän koko

Toiminnan laajuus vaihtelee vuosittain lasten määrästä ja perheiden tarpeista riippuen. Pääsääntöisesti jokaisella perusopetuksen palvelualueella toimii 1-2 peruskoulun iltapäivätoiminnan ryhmää.

Perusopetuslain mukaan koululaisten iltapäivätoimintaa tulee tarjota koulun työvuoden aikana kullekin toimintaan osallistuvalla lapsella joko 570 tuntia tai 760 tuntia. Taipalsaaren kunta tarjoaa perusopetuslain mukaista koululaisten iltapäivätoimintaa 760 tuntia (keskimäärin 4 tuntia päivässä) kouluvuoden aikana. Lainsäädännössä ei ole määrittystä lapsiryhmän koosta. Taipalsaarella ryhmissä on yhtä ohjaajaa kohden noin 12 lasta. Iltapäivätoiminnassa erityisen tuen oppilaat sijoitetaan yleisopetuksen oppilaiden kanssa samoihin ryhmiin, jolloin tarkastellaan ryhmän kokonaisuutta ja lapsen mahdollisuuksia toimia ryhmässä.

2.4 Toimintamaksu

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta päättää maksuperusteista ja kuukausimaksujen määrästä.

Toimintaan osallistumisesta ei voida periä asiakkailta sivistys- ja hyvinvointilautakunnan vahvistamien maksujen lisäksi muita maksuja. Koululaisten iltapäivätoiminnan asiakasmaksut laskutetaan kuukausittaisten ennalta sovittujen läsnäolopäivien perusteella. Asiakasmaksu peritään jokaiselta kuukaudelta, jona lapsi osallistuu iltapäivätoimintaan. Elokuussa peritään puolet kuukauden asiakasmaksusta jos toimintapäiviä on alle 10. Kesäkuulle ajoittuvista toimintapäivistä peritään päiväkohtainen maksu.

Iltapäivätoimintapaikan irtisanominen tehdään kirjallisesti laittamalla sähköpostia sivistyspalvelujen hallintoon tai vapaamuotoisella kirjeellä. Irtisanomista ei myönnetä takautuvasti.

Huoltajan on mahdollista hakea maksuhojennusta tulojen perusteella. Maksuhojennuksissa sovelletaan päivähoiton (varhaiskasvatuksen) tulo rajoja ja käytäntöjä. Maksuhojennusta tulee hakea vapaamuotoisella lomakkeella joka osoitetaan sivistysjohtajalle. Erityishuoltolain piiriin kuuluvilla oppilaille toiminta on vammaishuoltolain perusteella perheille maksutonta.

2.5 Kulkemisen ja kuljetusten järjestäminen

Iltapäivätoiminnassa oleville lapsille ei kuulu kuljetusetuuksia. Kulkeminen iltapäivätoimintaan on verrattavissa koulumatkoihin. Niiden osalta vastuu lapsen kulkemisesta on huoltajalla. Kulkeminen iltapäivätoiminnasta kerhotoimintaan on huoltajan vastuulla. Erityishuoltolainpiiriin kuuluvien oppilaiden kuljetuksesta vastaa Eksote.

2.6 Turvallisuus ja pelastussuunnitelma

On tärkeää, että iltapäivätoimintaan osallistuvilla lapsilla on turvallinen olo. Turvallisuuden tunnetta kehitetään esimerkiksi selkeillä säännöillä, lasten osallistamisella, toiminnan ennustettavuudella ja sillä, että havaittuihin ongelmiin puututaan välittömästi.

TAIPALSAARI

Koulunkäynninohjaajat tulee perehdyttää tilakohtaisiin pelastus- ja turvallisuussuunnitelmiin. Perehdyttämisestä vastaavat koulun rehtorit. Perehdyttäminen ja toimintaohjeista tiedottaminen tulee kirjata vuosittain iltapäivätoiminnan toimintapaikkakohtaiseen toimintasuunnitelmaan. Samalla päivitetään turvallisuuteen liittyvät ohjeet.

Iltapäivätoiminta osallistuu kouluilla järjestettäviin turvallisuusharjoituksiin. Tämän lisäksi koulun yleiset järjestyssäännöt ja muut turvallisuutta määrittävät toimintasäännöt mahdollistavat omalta osaltaan turvallisen iltapäivätoiminnan toteuttamisen.

2.7 Vakuutusasiat

Kunta on vakuuttanut iltapäivätoiminnassa olevat lapset. Toiminta-aikana tapahtuneiden tapaturmien hoito on lapselle maksutonta julkisen terveydenhuollon palveluita käyttäen. Vakuutus on voimassa myös välittömästi iltapäivätoimintaan liittyvillä meno- ja paluumatkoilla sekä silloin, kun iltapäivätoiminnan aikana siirrytään muuhun kerhotoimintaan.

3 Iltapäivätoiminnan kasvatusyhteistyö ja tiedonkulku eri toimijoiden kesken

3.1 Kasvatusyhteistyön toteuttaminen Taipalsaarella

Iltapäivätoiminnan, kotien ja koulun kasvatusyhteistyön perustuu avoimelle, toisiaan kuuntelevalle ja luottamukselliselle vuorovaikutukselle aikuisten kesken. Kasvatusyhteistyössä jokainen lapsen kanssa toimiva aikuinen tuo lasta koskevan tiedon keskusteluun lapsesta. Yhdessä muodostetaan käsitystä yksittäisestä lapsesta ja hänen tarpeistaan ja tehdään mahdollisuuksien mukaan muutoksia kasvuympäristöön. Keskustelu lapsen tarpeista ja hyvinvoinnista edellyttää kodissa, kouluissa ja iltapäivätoiminnassa kykyä, tahtoa ja halua olla yhteydessä eri toimijoihin ja vastuuta tiedon välittämisestä. Tavoitteena on, että lasten yleisen hyvinvoinnin lisäksi, syrjäytymistä aiheuttavat tekijät havaitaan mahdollisimman varhain ja että lapsi saa tarvitsemaansa tukea oikea-aikaisesti.

3.2 Moniammatillinen oppilashuoltotyö

Koululaisten iltapäivätoiminnan verkostotyön tavoitteena on mahdollistaa lasten hyvinvointi. Avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri vuorovaikutuksessa luo pohjan hyvälle yhteistyölle. Koulunkäynninohjaajat ovat ensisijaisesti yhteydessä huoltajaan miettiessään oppilaan käyttäytymiseen ja hyvinvointiin liittyviä asioita. Huoltajan luvalla ohjaaja voi olla yhteydessä opettajaan, oppilas huoltohenkilöstöön tai muihin asianosasiin jos asianhoitaminen sitä edellyttää. Oppilashuoltohenkilöstö on tietoinen koulun oppilaiden iltapäivätoiminnasta siinä määrin, että voi oppilaiden tukitoimia suunniteltaessa huomioida myös lapsen iltapäivän aikaisen toiminnan. Henkilöstö toimii tarvittaessa huoltajan luvalla yhteistyössä vastuuohjaajan kanssa. Jos huoltaja ei ole antanut yksilöityä lupaa yhteistyölle, voi oppilashuoltohenkilöstö antaa nimeäntä yleisluontoista konsultaatiota iltapäivätoiminnanohjaajille. Yhteistyön tarkoituksena on että ohjaajat saavat riittävän ammatillisen tuen iltapäivätoiminnan aikana tapahtuviin lapsen kasvua ja kehitystä koskeviin kysymyksiin.

TAIPALSAARI

Lastensuojelulain (25 § 417/2007) perusteella iltapäivätoiminnan ohjaajat ovat veloitettuja viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä lastensuojelun työntekijälle, jos he ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidontarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä. Lastensuojeluilmoitus johtaa lastensuojelu-tarpeen kartoittamiseen. Lastensuojeluilmoitus on parhaimmillaan ennaltaehkäisevää toimintaa, jonka seurauksena lasta ympäröivillä aikuisilla on mahdollisuus tehdä lapsen hyvinvointia korjaavia tekoja niin kotona kuin päivähoitossa. Yhdessä voimme ennaltaehkäistä lapsen tilanteen vaikeutumista. Vain pieni osa lastensuojeluilmoituksista johtaa varsinaiseen lastensuojelun asiakkuuteen. Lisätietoja palvelusta: www.ek-sote.fi/perhejasosiaalipalvelut/lastensuojelu.

3.3 Salassa pidettävien tietojen käsittely ja välittäminen

Opettaja tai kukaan muu opetuksen järjestämisestä vastaava henkilö ei voi välittää salassa pidettäviä tietoja oppilaasta ilman huoltajan suostumusta. Salassa pidettäviä tietoja ovat erityisen tuen päätökset, diagnoosit, oppilaan kotiasiat ja muut asiat, jotka eivät ole opetuksen tai iltapäivätoiminnan järjestämisen kannalta välttämättömiä. Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa. Iltapäivätoiminnassa on suositeltavaa välittää tietoa lapsen hyvinvointia turvaavista keinoista, joita oppilaan kanssa toteutetaan koulussa. Tällaista tietoa on esimerkiksi se, millaisista pelisäännöistä oppilaan kanssa on sovittu siirtymätilanteissa. Luovutettava tieto voi myös koskea sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa iltapäivätoiminnassa huomioon.

4 Toiminnan tavoitteet ja suunnittelu

Iltapäivätoiminta on lapsen vapaa-aikaa, jonka hän viettää turvallisessa ympäristössä ohjaajan valvonnassa. Toiminta suunnitellaan monipuoliseksi ja selkeäksi ja toiminnan tulee tarjota vastapainoa haasteelliselle koulutyölle. Toiminnan suunnittelun tulee ohjautua sen perusteella, mikä tuottaa lapselle iloa, virkistystä, oppimista ja oivallusta. Suunnittelussa tulee huolehtia lapsen tarpeesta olla myös välillä itsekseen ja mahdollisuudesta rauhoittua turvallisessa ilmapiirissa koulupaivan jälkeen. Lapsen tarpeista lähtevä toiminnan suunnittelu vahvistaa tunnetta omaan ryhmään kuulumisesta. Ryhmäkohtaiset säännöt ja selkeä päivärytmi sekä toiminnan suunniteltu sisältö luovat perustan kiireettömyydelle ja lapsen turvallisuuden tunteelle.

Toiminnan suunnittelu kehittyy koko toimintavuoden ajan. Toimintaa järjestettäessä tulee huolehtia tasapainoisesta kokonaisuudesta, jossa lapsen osallisuus otetaan huomioon jo toiminnan suunnitteluvaiheessa. Ohjaajat eivät suunnittele ja lyö etukäteen lukkoon valmista toimintasuunnitelmaa lapsia kuulematta. Ohjaajilla on vastuu lapsen kasvatuksesta kyseisen yhteisön jäseneksi.

Erityistä tukea tarvitsevien sekä eri kulttuureista tulevien lasten osallisuuden toteutuminen vaatii ohjaajalta erityishuomiota.

Toiminnan aikana lapsilla on päivittäin mahdollisuus sekä levähtämiseen ja rauhoittumiseen että ulkoiluun ja fyysiseen aktiivisuuteen, vetäytyä olemaan itsekseen tai osallistua ryhmän toimintaan. Toiminnassa vuorottelevat vapaa toiminta ja lasten kiinnostuneisuuden mukainen ohjattu toiminta. Lasten omaehtoisen leikin ja vuorovaikutuksen lisäksi kiinnitetään erityistä huomiota luovaan toimintaan sekä elämyksellisiin kokemuksiin kuten yhteisiin tapahtumiin. Lasten liikunnan monipuolisuudesta huolehditaan.

TAIPALSAARI

Ohjaaja luo liikkumiseen turvallisen ja liikkumaan innostavan ympäristön ja mahdollistaa liikkumisen erilaisissa ympäristöissä sisällä ja ulkona. Lapsen luontaista liikkumista ei tarpeettomasti rajoiteta. Päivittäiset ulkoilutilanteet huomioidaan osana liikuntakasvatusta.

Toiminnan aikana tarjotaan lapsille monipuolinen ja terveellinen välipala jonka nauttimiseen liitetään kasvatuksellista ohjausta mm. ruokailutapoihin ja ruokailutilanteessa käyttäytymiseen.

Iltapäivätoiminta tukee lasten harrastuneisuutta ja tutustuttaa lasten kiinnostusten mukaan erilaisiin vapaa-ajan harrastuksiin kuten retkeilyyn luonnossa, erilaisiin liikuntaharrastuksiin, lukemiseen ja kirjaston käyttöön, askarteluun ja käsitöihin. Lapsella on mahdollisuus iltapäivätoiminnan aikana osallistua koulun ja muiden toimijoiden tarjoamaan kerhotoimintaan, jos sellaisia on tarjolla. Kerhoon osallistumisesta tulee sopia huoltajien kanssa. Ohjaaja lähettää lapsen kerhoon ja ottaa lapsen vastaan, mikäli vanhemmat ovat varanneet kerhopaikan lapselleen.

4.1 Ohjaajan rooli iltapäivätoiminnassa

Ohjaajan myönteisellä ja ammattitaitoisella suhtautumisella ja läsnäololla on suuri vaikutus yksittäiseen lapseen ja lapsiryhmään. Lasten osallistumiseen rohkaisu ja kannustus sekä myönteinen palaute tukevat itsetunnon kehitystä ja tuovat ilon ja onnistumisen kokemuksia.

Ohjaaja ohjaa toiminnan aikana kaikissa tilanteissa lapsia vuorovaikutustaitojen harjoitteluun: kannustaa lapsia ottamaan kaikki mukaan toimintaan, ratkaisemaan ristiriitoja, pysymään sovitussa säännöissä ja ottamaan muut huomioon.

Ohjaajan tuki ongelmatilanteissa luo turvallisuuden tunnetta, opettaa lasta tunnistamaan omia tunteitaan ja säätelemään omaa toimintaansa. Ohjaajan havainnoiva läsnäolo ja osallistuminen toimintaan antavat hänelle tietoa lapsista ja heidän välisistä suhteistaan sekä ryhmän dynamiikasta. Ohjaajalla on tärkeä rooli lapsen päivässä ja vastuu omasta käytöksestään aikuisen mallina.

4.2 Sisällölliset painoalueet

Aamu- ja iltapäivätoiminta kootaan seuraavista sisällöllisistä kokonaisuuksista:

- eettinen kasvu ja yhdenvertaisuus
- leikki ja vuorovaikutus
- liikunta ja ulkoilu
- kuvallinen, musiikillinen, kehollinen ja kielellinen ilmaisu
- mediataidot
- arkiaskareet, elinympäristö ja kestävä elämäntapa
- erilaiset tiedolliset ja taidolliset aihepiirit

4.2.1 Eettinen kasvu ja yhdenvertaisuus

Eettisen kasvatuksen näkökulmasta iltapäivätoiminnassa tavoitellaan lapsiryhmän yhteisöllistä ilmapiiriä, joka luodaan lasten kanssa yhdessä keskustellen säännöistä, osallisuudesta ja vastuusta ryhmän jäsenenä ja muiden huolenpidosta. Yksittäisen lapsen kannalta eettisen kasvun tavoitteena on vastuullisuuden ja vastavuoroisuuden ymmärtäminen.

TAIPALSAARI

Eettisessä kasvatuksessa ja yhdenvertaisuuden tukemisessa on tärkeää aikuisten antama malli eri kasvuympäristöissä. Niin kotona, koulussa kuin iltapäivätoiminnassakin aikuiset soveltavat omaa käsitystään oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta hyviksi katsomillaan tavoilla. Kodin ja iltapäivätoiminnan ohjaajat keskustelevat eettisistä näkökulmista lapsesta käytävissä keskusteluissa ja sopivat käytänteistä niin että lapsi saa ikä – ja kehitystasonsa mukaisesti ohjausta ryhmässä olemisessa, siinä toteutuissa vuorovaikutussuhteissaan ja itsensä hallinnassa. Lapsen kysymyksiä eettisistä asioista ei ohiteta vaan niistä keskustellaan ja lasta kuunnellaan hänen omissa asioissaan. Lasta ohjataan eri kasvuympäristöissä menettelytapoihin, joilla ongelmatilanteita voidaan käsitellä myönteisesti ja ratkaisukeskeisesti. Parhaimmillaan oikeata ja väärää etsivä lapsi saa aikuisten työn tuloksena kokemuksen huolenpidosta eli turvaa ja luotamusta hyvän elämän saavuttamiseen.

Tasa-arvoisessa toiminnassa ja kohtaamisessa otetaan huomioon lasten erilaiset temperamentit, tarpeet ja kehitykselliset erot. Sukupuoleen, kulttuuriin tai erityisen tuen tarpeeseen liittyvät yleistyksiset ja oletukset eivät saa määritellä sitä millainen lapsi on, vaan hänet on nähtävä ainutlaatuisena yksilönä. Lapsille annetaan paljon myönteistä palautetta ja kiinnitetään huomiota siihen, ettei kielteinen huomio kasaannu aina samoille lapsille.

Yleinen asenneilmapiiri välittyy helposti ja huomaamatta arjen pienissä ohimenevissä ilmauksissa, eleissä ja toimissa. Huomio kiinnitetään aikuisten kykyyn toimia toisin haastavissa tilanteissa. Ohjaajan tulee kiinnittää huomiota siten omaan puheeseen ja käytökseen. (Lähde, <http://www.tasa-arvoinevarhaiskasvatus.fi/>)

4.2.2 Hyvinvoinnin, tunne-elämän, ja sosiaalisenkehityksen tukeminen

Lapsen hyvinvointiin vaikuttavat suuresti lapsiryhmän vuorovaikutussuhteet, joissa hän kokee tulleensa kuulluksi ja hyväksytyksi. Ryhmään kuulumisella, hyväksytyksi tulemisella ja kavereiden mielipiteillä on kasvun ja kehityksen edistyessä yhä suurempi merkitys. Toimintavuoden alussa tutustutaan omaan ryhmään erilaisen yhdessä tekemisen ja keskustelujen avulla. Vaikka ryhmän lapset olisivat entuudestaan tuttuja keskenään, on iltapäivätoiminnan ryhmä oma kokonaisuutensa, jossa ryhmädynamiikka on erilainen kuin esim. koululuokassa. Yhdessä lasten kanssa laaditaan ryhmän säännöt ja työstetään toimintasuunnitelmaa niin että jokainen lapsi tulee kuulluksi, mikä vahvistaa lasten ryhmään kuulumisen, osallisuuden tunnetta ja yhdenvertaisuutta.

Lasten hyvinvoinnin, tunne-elämän ja sosiaalisen kehityksen tukeminen edellyttää kiusaamistilanteisiin puuttumista. Iltapäivätoiminnan säännöissä huomioidaan kiusaamisen vastaisuus ja kiusaamiseen liittyvistä asioista keskustellaan yleisesti sopivissa tilanteissa lasten kanssa. Kaikkiin lasten välisiin riitoihin ja konflikteihin puututaan.

4.2.3 Lapsen koulutyön tukeminen

Iltapäivätoiminnassa lapsella on huoltajan, opettajan ja ohjaajan kesken sovittavalla tavalla mahdollisuus läksyjen tekoon. Koulutehtävien tekoon on varattu aikaa sekä mahdollisuus saada apua ja ohjausta niiden tekemisessä. Vanhemmat vastaavat läksyjen tekemisestä ja huolehtivat siitä että heillä on käsitys lapsen perusopetussuunnitelman mukaisesta koulunkäynnistä ja oppimisesta.

TAIPALSAARI

Koulupäivän aikana tapahtuneet asiat ja lapsen omat kokemukset huomioidaan mahdollisuuksien mukaan lapsen päivässä ja yleisesti toiminnan järjestämisessä. Toiminnassa huomioidaan koulun erityispäivät, esimerkiksi urheilupäivät ja uimahallipäivät. Tiedonsiirto päivittäisistä asioista mahdollistuu Wilma:n kautta.

4.2.4 Leikki iltapäivätoiminnassa

Leikkiminen on lapselle luontainen ilmaisu- ja oppimistapa, jossa lapsen osallisuus parhaimmillaan toteutuu. Leikissä lapsi käsittelee omia kokemuksiaan ja jäsentää havaitsemiaan asioita ympäröivästä maailmasta.

Koulupäivän aikana lapsen omaehtoiselle leikille on yleensä aikaa vain ulkona välituntien ajan. Jotta lapsen päivä muodostuisi tasapainoiseksi, on tärkeää että iltapäivätoiminnassa on joka päivä aikaa lasten omaehtoiselle leikille sekä sisällä että ulkona. Leikki tuo lapselle iloa, antaa mahdollisuuden mielikuvitukselle ja luovuudelle ja auttaa lasta rentoutumaan koulupäivän jälkeen. Iltapäivätoiminnassa ohjaaja luo leikkiä arvostavan, turvallisen ja myönteisen ilmapiirin. Ohjaaja voi antaa virikkeitä leikkiin, osallistua tai olla taustalla.

Ohjaajan havainnoiva läsnäolo ja tuki luo osaltaan turvallista leikkiympäristöä, jossa lapset voivat tarvittaessa saada apua esimerkiksi ristiriitatilanteiden selvittämiseen. Ohjaaja voi myös auttaa syrjään vetäytyvää lasta pääsemään yhteiseen leikkiin mukaan. Leikin avulla ohjaaja auttaa lapsia harjoittelemaan vuorovaikutussuhteissa tarvittavia taitoja.

Ohjattu toiminta iltapäivätoiminnassa koostuu monipuolisesti lasten mielenkiinnon kohteista:

- erilaiset ohjatut leikit ja pelit
- musiikki- ja liikuntaleikit
- lukutuokiot
- kädentaidot ja askartelu

Perusopetuksen yhteydessä huomioidaan mm. askarrellen vuosittaiset perinteet ja juhlat, joten näille askarteluille ei laiteta enää iltapäivätoiminnassa painoa vaan painotetaan lasten omaehtoista leikkiä ja toimintaa. Jos lapsilla itsellään on tarve jatkaa juhliin liittyviä askarteluja iltapäivätoiminnan aikana, annetaan heille siihen mahdollisuus. Perinteisiä juhlia, huomioidaan musiikin ja leikkien tai kirjojen kautta. Eri kulttuureihin voidaan myös tutustua erilaisen toiminnan kautta, erityisesti, jos ryhmässä on eri kulttuuritaustaisia lapsia.

4.2.5 Mediakasvatus iltapäivätoiminnassa

Iltapäivätoiminta on osa lapsen opetus- ja kasvatuskontekstia vaikka toimintaa toteutetaan vapaa-ajalla. Iltapäivätoiminnassa ohjaajan tehtävänä on varmistaa, että jokainen lapsi omaksuu sellaisen toimintakulttuurin, jossa median käyttö on vastuullista ja hyvinvointia, oppimista ja aktiivista osallistumista tukevaa.

TAIPALSAARI

4.2.7 Kestävä kehitys-ajattelu iltapäivätoiminnassa

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan tehtävänä on tukea lasten kasvua kestävään elämäntapaan ja kasvattaa vastuun kantamiseen. Tavoitteena on opettaa lapset ymmärtämään, että he ovat itse osa luontoa ja että he voivat vaikuttaa teoillaan ja päätöksillään luonnon ja säilyttämiseen ja suojeluun. Lapsia ohjataan kunnioittamaan omaa lähiympäristöään ja vaikuttamaan sen viihtyisyyteen omalla toiminnallaan kuten yleisestä siisteydestä huolehtimalla ja osallistumalla yhteisen toimitilan viihtyisyyden parantamiseen. Tavoitteena on edistää toiminnassa kestävästä kehityksen ajattelua ja luoda kestävästä kehityksen toiminta-ohjelma yhdessä muun perusopetuksen toimijoiden kanssa.

5 Aamu- ja iltapäivätoiminta yleisen, tehostetun ja erityisen tuen aikana ja yhteistyö toiminnan järjestämisessä Taipalsaarella

Kun kyseessä on tukea tarvitsevat lapset, aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteita ja sisältöjä tulee täsmentää yksilöllisemmäksi. Toimintaympäristöä muokataan niin että yksittäinen lapsi voi toimia mahdollisimman omatoimisesti ja sitä kautta saada onnistumisen kokemuksia. Lasta kannustetaan toimimaan yhdessä muiden kanssa omien kykyjensä mukaan ja hänen osallistumistaan tuetaan ottamalla huomioon hänen omia toiveitaan.

Kun oppilaalla on kehitysvammaisen lapsen erityishuolto-ohjelman päätös, aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisvastuu on Eksote:n vammaispalveluilla. Palvelusopimuksen mukaan taipalsaarelaiset erityishuoltolainpiiriin kuuluvat kehitysvammaiset lapset osallistuvat kunnan tuottamaan aamu- ja iltapäivätoimintaan arkikoulupäivinä. Koulun ollessa suljettuina palvelut järjestetään yksilökohtaisena asiakastyönä Eksote:n vammaispalveluiden kanssa.

6 Toiminnan seuranta ja arviointi

Tämän toimintasuunnitelman tarkoituksena on tukea aamu- ja iltapäivätoiminnan paikallista järjestämistä ja kehittämistä sekä lisätä toiminnan suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Suunnitelma sisältää myös henkilöstön työvälineet toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin sekä laatuksiteerit, jotka kertovat toiminnan vähimmäistason.

Taipalsaarella kehitetään iltapäivätoimintaa osana kunnan muuta opetus- ja kasvatustyön kontekstia siten että iltapäivätoiminta muodostavat lapsen näkökulmasta eheän kokonaisuuden.

Toimintaa arvioidaan vuosittain mm. kysymällä asiakaspalautetta lapsilta ja/tai heidän perheiltään. Arviointitulosten pohjalta toimintaa kehitetään edelleen. Arviointi voi olla valtakunnallista tai kunnan itse järjestämää.

TAIPALSAARI

Lähteet:

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Opetushallitus.
Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet. Määräykset ja ohjeet 2011:1. Opetushallitus.
Perusopetuslaki 48 a § 3 mom. (1136/2003)
Lapsi kasvaa kunnassa. Päätösten tueksi 1/2012. Salmi ym. Terveystieteiden tutkimuskeskus.
Taipalsaaren varhaiskasvatussuunnitelma 2014.
Taipalsaaren esiopetussuunnitelma 2016.
Taipalsaaren perusopetuksen opetussuunnitelma 2016.